نقش مهارت‌های حل مسأله در بروز رفتارهای سالم و مثبت: ارائه و ارزشیابی الگوی مطلوب برنامه درسی مطالعات اجتماعی دبستان

سمیرا ابراهیم پورکومله[1]، عزت اله نادری[1*]، مریم سیف نراقی[1]

۱. دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات، تهران، ایران

نشریه پایش
تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۵/۸/۲۵
سال شانزدهم، شماره اول، بهمن ـ اسفند ۱۳۹۵ صص ۵۱-۳۹
[نشر الکترونیک پیش از انتشار- ۲۰ آذر ۹۵]

چکیده

مقدمه: مهارت‌های حل مسأله یکی از مهارت‌هایی است که در کاهش تعارض‌ها و مشکلات بین فردی و درون‌فردی نقش اساسی دارد. این پژوهش با هدف ارائه و ارزشیابی الگوی مطلوب برنامه درسی مطالعات اجتماعی دبستان با تأکید بر پرورش مهارت‌های حل مسأله انجام شد.

مواد و روش کار: این پژوهشِ کاربردی با روش تحقیق زمینه‌ای انجام گرفت. بدین منظور، ابتدا الگوی پیشنهادی برنامه درسی مطالعات اجتماعی دبستان با تأکید بر پرورش مهارت‌های حل مسأله در قالب عناصر برنامه درسی (هدف، محتوا، راهبردهای یاددهی ـ یادگیری و ارزشیابی) ارائه شد. برای ارزشیابی الگوی پیشنهادی از نظر متخصصان برنامه درسی و معلمان دوره ابتدایی استفاده شد. به این منظور، پرسشنامه‌ای محقق‌ساخته و در اختیار ۴۵ متخصص برنامه درسی که به روش تمام‌شماری و ۳۶۰ معلم دوره ابتدایی استان گیلان که به روش تصادفی خوشه‌ای به‌عنوان نمونه پژوهش انتخاب شدند، قرار گرفت. داده‌ها با استفاده از آمار توصیفی (جدول فراوانی و درصد) و آمار استنباطی (آزمون مجذور خی) مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

یافته ها: یافته‌های تحقیق نشان داد که بیش از ۸۵ درصد متخصصان برنامه درسی و معلمان دوره ابتدایی، اهداف، محتوا، راهبردهای یاددهی ـ یادگیری و روش‌های ارزشیابیِ الگوی پیشنهادی را مطلوب دانسته‌اند. همچنین، بین دیدگاه متخصصان برنامه درسی و معلمان دوره ابتدایی در مورد مطلوب بودن عناصر پیشنهادی در این الگو تفاوت آماری معنی‌دار وجود نداشت ($P > ۰/۰۵$).

بحث و نتیجه گیری: نتایج مطالعه نشان داد که ارتقای سلامت روان دانش‌آموزان بایستی یکی از اهداف برنامه درسی مطالعات اجتماعی دبستان با تأکید بر پرورش مهارت‌های حل مسأله باشد.

کلیدواژه: مهارت‌های حل مسأله، سلامت روان، برنامه درسی، مطالعات اجتماعی، دبستان

* نویسنده پاسخگو: تهران، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات
E-mail: eznaderi@hotmail.com

[Downloaded from payeshjournal.ir on 2026-11-24]

[DOR: 20.1001.1.16807626.1395.16.1.4.7]

مقدمه

کودکان هر کشوری از سرمایه‌های عظیم فکری، معنوی و انسانیِ آینده آن کشور به‌شمار می‌روند [۱] و پرورش آنها از اهداف اصلی برنامه‌های توسعه اجتماعی و اقتصادی است. برای دستیابی به اهداف توسعه باید تأمینِ بالاترین سطح سلامت جسمی، روانی، اجتماعی و معنوی کودکان به‌عنوان ضرورت و اولویت برنامه‌های توسعه‌ای مورد توجه قرار گیرد [۲]. سازمان سلامت جهان، سلامت روان عبارت است از توانایی فرد در برقراری ارتباط موزون و هماهنگ با دیگران، توانایی در تغییر و اصلاح محیط اجتماعی خویش و حل مناسب و منطقی تعارض‌های هیجانی و تمایلات شخصی خود [۳]. به‌عبارت دیگر، سلامت به‌عنوان ارزش فردی و اجتماعی یکی از مهم‌ترین و ابتدایی‌ترین حقوق و نیازهای حیات بشری تلقی می‌شود که دست یافتن به بالاترین سطح سلامت جزئی از اهداف اجتماعی تمام دولت‌ها به حساب می‌آید. در همین راستا، تمامی کشورها برای دستیابی به سلامت، به همه گروه‌های مختلف جامعه توجه می‌کنند. از میان این گروه‌ها، دانش‌آموزان از اهمیت خاصی برخوردارند، زیرا آنها آینده‌سازان جامعه هستند و یکی از منابع انسانی هر جامعه را تشکیل می‌دهند. از طرفی، آنها همچنین در ارتقای سلامت و انتقال مفاهیم آن به دیگران نقش ویژه‌ای دارند [۴]. دانش‌آموزانی از سلامت روان برخوردار هستند که خود را فردی ارزشمند و قابل احترام بدانند و به توانایی‌های خود اطمینان داشته باشند؛ بتوانند بدون دغدغه خاطر و ناراحتی با واقعیات زندگی مواجه شوند و کل وجودشان را همان‌گونه که هست، بشناسند و بپذیرند و با آرامش خاطر و احساس امنیت و با شوق و امید زندگی کنند. دانش‌آموزی که با بحران و مشکل روانی مواجه است، توانایی ایستادگی در برابر فشارهای وارده را ندارد و در حل مشکلات به‌طور منطقی و سنجیده عاجز است و تعادل روانی بهم خورده‌ای دارد. بسیاری از مشکلات روانی ـ اجتماعی کودکان و نوجوانان، تأثیر مستقیم بر روند یادگیری و تحصیل آنها می‌گذارد و موجب کاهش و ضعف استعدادها و توانایی‌های آنان در مدرسه و به‌دنبال آن بدرفتاری‌ها و شکست‌های تحصیلی می‌شود. از هر پنج دانش‌آموز، یک نفر دچار مشکلات مربوط به سلامت روان است که متأسفانه به‌دلیل عدم پیگیری و رسیدگی، این‌گونه اختلالات رفتاری تا اخذ مدارک تحصیلی بالاتر و حتی ورود به اجتماع در آنها پایدار و ماندگار می‌ماند. اختلالاتی مانند پرخاشگری، کمبود توجه، کاهش قدرت تمرکز، عدم رعایت نظم و مقررات، کم‌رویی، شکست‌های تحصیلی، عدم پذیرش مسئولیت، ازجمله مشکلاتی است که کودکان در طول دوران مدرسه با آن مواجه می‌شوند [۵]. همچنین، شاخص‌های سوء مصرف مواد، رفتارهای پرخطر جنسی، بزهکاری، خودکشی و عملکرد ضعیف در مدرسه نشان می‌دهد که تعداد زیادی از کودکان و نوجوانان دارای مشکلات فراوانی هستند و رفتارهای پرخطری را تجربه می‌کنند. این عوامل به صورت بالقوه مانع سازندگی و نقش‌آفرینی مثبت آنان در جامعه می‌شود [۶، ۷]. اختلال در سلامت روان دانش‌آموزان مشکلات فراوانی در زندگی ایجاد می‌کند و می‌تواند خانواده، مدرسه و جامعه را تحت تأثیر قرار دهد. اختلال در سلامت روان باعث افت تحصیلی دانش‌آموزان و نیز اختلال در رشد شناختی، عاطفی، اخلاقی و اجتماعی آنان می‌شود [۸، ۹].

باید توجه داشت که سلامت روان از دو جنبه «پیشگیری» و «درمان» نابسامانی‌های روحی، اختلالات عاطفی و ناسازگاری‌های رفتاری حایز اهمیت است [۱۰]. از این‌رو، ارتقای سلامت روان دانش‌آموزان به‌ویژه در زمینه رشد و خودشکوفاییِ جنبه‌های مختلف روانی آنان، موضوعی حساس و مهم است. در این حوزه، یادگیری و آموزش یکی از مهم‌ترین فعالیت‌های کلیدی است [۸]. امروزه، یکی از موضوعات پرطرفدار در این زمینه، پرورش مهارت‌های حل مسأله است؛ به طوری که به اعتقاد صاحب‌نظران مهارت‌های حل مسأله به یک کانون مهم در تحقیق و به یکی از محورهای اساسی در کار تعلیم و تربیت تبدیل شده است و با توجه به ویژگی‌های آن به‌نظر می‌رسد ضمن عمق بخشیدن به فرایند یادگیری در دانش‌آموزان، در سلامت روان آنان نیز نقشی به عهده داشته باشد؛ چرا که با توجه به منطق زیست اجتماعی انسان، مسایل مطرح برای انسان به‌طور قابل ملاحظه‌ای ریشه اجتماعی دارند و انسان باید در رویارویی و حل مسایل ساده و پیچیده‌ای که همه روزه پیش‌رو دارد، از توانایی‌های خود و دیگران کمک بگیرد [۱۱]. از نظر مورگان، مسأله، منازعه‌ای است که می‌توان آن را به صورت سرخوردگی و ناامیدی در رویارویی‌های فردی تعریف نمود [۱۲]. گانیه اظهار داشت که حل مسأله بالاترین سطح یادگیری است و مهارت حل مسأله یک مهارت زندگی اجتناب‌ناپذیر است [۱۳]. زندگی یک فرایند مسأله‌گشایی است و هیچ پایانی برای مسأله‌هایی که ابعاد زمان و مکان در آنها مهم است، وجود ندارد. مسایل زندگی بازپاسخ هستند؛ اما بیشتر مسأله‌هایی که کودک در مدرسه با آنها روبه‌رو می‌شود، مسایل بسته‌ای هستند که تمرکز آنها

[Downloaded from payeshjournal.ir on 2026-11-24]

[DOR: 20.1001.1.16807626.1395.16.1.4.7]

روی یک پاسخ صحیح است و آن پاسخ‌ها بیشتر غیرحقیقی و در عین حال واضح و روشن هستند. این مسایل با تجربه کودکان و با جنبه‌هایی از زندگی که برای آنها بسیار ارزشمند است، ارتباطی ندارند [۱۴]. این در حالی است که مشکلات موجودِ افراد عمدتاً شامل مسایل شخصی، امور روزانه، تحصیلی، شغلی، اجتماعی، ارتباط با دوستان، خانواده، محیط کار و دیگر موقعیت‌هایی است که به تناسب زندگی و ایفای نقش‌های اجتماعی، فرد ناگزیر از مواجهه با آنها است [۱۵]. مهارت حل مسأله ازجمله خصوصیات افراد دارای مهارت‌های اجتماعی است. افراد برخوردار از مهارت حل مسأله اجتماعی، مشاجره‌ها را حل می‌کنند و نحوه تأثیرگذاری بر رفتار دیگران برای دستیابی به اهداف مورد نظر را درک می‌نمایند [۱۶]. بنابراین، توانایی حل مسأله بخشی از کفایت اجتماعی است و مجموعه‌ای از مهارت‌های به‌هم پیوسته را جهت استفاده در حل تضادهای میان‌فردی ارائه می‌کند که مستلزم اقدام به عمل و همچنین واکنش‌دهی به پاسخ دیگران است. مهارت حل مسأله شامل به‌کارگیری مجموعه‌ای از مهارت‌های شناختی و فراشناختی است که با کمال‌گرایی در دانش‌آموزان رابطه مثبت و معنادار دارد و پیش‌بینی‌کننده مهارت‌های رفتاری، شناختی و فراشناختی است که دانش‌آموزان در تصمیم‌گیری‌های خود از آنها استفاده می‌کنند [۱۷] و به‌عنوان جنبه‌ای از مهارت‌های اجتماعی برای سازگاری کودکان بسیار حایز اهمیت است [۱۸]. حل موفقیت‌آمیز مسأله موجب افزایش توانایی افراد در حیطه مهارت‌های فنی، اجتماعی، شناختی، مدیریتی، تحقیقی و آموزشی می‌گردد [۱۹]. از آن‌جا که تربیت اجتماعی و آماده ساختن افراد برای زندگی اجتماعی به یکی از مهم‌ترین نیازهای تعلیم و تربیت مبدل شده است؛ برنامه درسی مطالعات اجتماعی به‌دلیل ویژگی‌ها و ماهیت آن، جایگاه خاص و مهمی در میان برنامه‌های درسی، از منظر تربیت اجتماعی و آموزش مهارت‌ها و صلاحیت‌های مورد نیاز اجتماعی دارد و تلاش می‌شود این حوزه یادگیری از طریق انتقال و پرورش دانش‌ها، مهارت‌ها و نگرش‌های مورد نیاز، افراد را به‌گونه‌ای تربیت نماید که بتوانند در جامعه نقش کارآمد و مناسب را به‌خوبی ایفا کنند. ضرورت و اهمیت برنامه درسی مطالعات اجتماعی در این است که به سمت تربیت شهروند آگاه و مسئول جهت‌گیری کرده، بستر مناسبی برای پرورش مهارت‌های زندگی اجتماعی فراهم آورد، در امر هویت‌بخشی به دانش‌آموزان نقش مهمی ایفا می‌کند، زمینه پرورش تفکر انتقادی و توانایی نقادی اجتماعی را فراهم آورد و این قابلیت را دارد که به تقویت و درونی‌سازی ارزش‌های اخلاقی کمک کند و موجبات ارتقای سلامت روان و جلوگیری از آسیب‌ها و کج‌روی‌های اجتماعی را فراهم آورد [۲۰]. در نمودار (۱) نقش یادگیری مهارت‌های حل مسأله در ارتقای سلامت روان نشان داده شده است [۲۱]. دلایل عمده برای اثربخشی و توانمندی یادگیری مسأله‌محور، دایر بودن این نوع یادگیری بر انواع اصول یادگیری فعال نظیر همیاری، بازخوردگیری و تناسب با ترجیحات یادگیری دانش‌آموزان، به‌کارگیری مهارت‌های فرایندی حل مسأله، برقراری ارتباط بین شخصی، گروه‌سازی، خودارزیابی و توانایی هماهنگی با تغییر است [۲۲]. لذا، توانایی کودک در به‌کارگیری تفکر برای حل مسأله، کلید موفقیت در زندگی او خواهد بود [۲۳]. در ایران با توجه به خیل عظیم دانش‌آموزان و نیز اهمیت سلامت روان و پرورش کودکان و نوجوانان، زمان آن است که با ایجاد زمینه‌های مناسب، به ارتقای سلامت روان و سطح سلامت اجتماعی دانش‌آموزان پرداخته شود و شرایطی فراهم شود تا مسئولان مدارس، برنامه‌ریزان درسی و مشاوران، روان‌شناسان و دیگر دست‌اندرکاران آموزش و پرورش از طریق آشنایی با موضوع‌های سلامت روان، نونهالان این آب و خاک را برای دستیابی به روان سالم یاری دهند [۵]. لذا، با توجه به آن‌که در پی تغییرهای نظری یاددهی ـ یادگیری از دوره پیش‌مدرن تا به امروز، آموزش مهارت حل مسأله به کودکان و نوجوانان به‌عنوان یک ضرورت مطرح شده است؛ به‌گونه‌ای که آنها را برای زیستن و بالیدن در فضایی آماده کند که با فضای زندگی نسل پیش از آنها تفاوت‌های بسیاری دارد [۲۳]؛ درس مطالعات اجتماعی با توجه به ماهیت محتوایی و ظرفیت مسأله‌مداری و ارتباط بیشتر با زندگی عینی و روزمره دانش‌آموزان می‌تواند بستر مناسب‌تری را جهت تحقق رویکرد مسأله‌محوری در دوره ابتدایی فراهم آورد. در این راستا، از آن‌جایی که تعداد عناصر تشکیل‌دهنده برنامه درسی براساس دیدگاه‌های مختلف، متفاوت بیان شده است [۲۴]؛ مبتنی بر رایج‌ترین دیدگاه در این زمینه که برنامه درسی را دربردارنده تصمیم درخصوص چهار عنصر هدف‌ها، محتوا، روش و ارزشیابی قلمداد می‌کند [۲۵]؛ این پژوهش با هدف ارائه و ارزشیابی الگوی برنامه درسی مطالعات اجتماعی دبستان با تأکید بر پرورش مهارت‌های حل مسأله انجام شد.

مواد و روش کار

این تحقیق از نوع تحقیقات کاربردی بود که با روش تحقیق زمینه‌ای انجام شد. برای شناسایی و استخراج مؤلفه‌های برنامه

[Downloaded from payeshjournal.ir on 2026-11-24]

[DOR: 20.1001.1.16807626.1395.16.1.4.7]

درسی مطالعات اجتماعی دبستان با تأکید بر پرورش مهارت‌های حل مسأله از منابع نظری، اسناد و مدارک و پژوهش‌های مرتبطِ پیشین استفاده شد. بستر تحقیق در این بخش شامل اسناد و مدارک برنامه‌های درسی برخی از کشورهای پیشرو و مبانی نظری برنامه درسی مطالعات اجتماعی و مهارت‌های حل مسأله، کتاب‌ها، مقاله‌ها، پایان‌نامه‌ها و نوشته‌های مرتبط با موضوع پژوهش بود. جهت نمونه‌گیری به علت کثرت منابع (اعم از داخلی و خارجی) در این حوزه، از متون چاپی و الکترونیکی که برای محقق قابل دسترسی بود، استفاده شد. جهت گردآوری اطلاعات از فیش‌برداری استفاده گردید. روش تجزیه و تحلیل اطلاعات برای ارائه الگوی پیشنهادی، تحلیل و استنتاج نظری و مشورت با اساتید راهنما و مشاور و جمعی از متخصصان برنامه درسی و مطالعات اجتماعی بود. جامعه آماری شامل ۴۵ نفر از متخصصان برنامه درسی و ۸۶۴۱ نفر از معلمان دوره ابتدایی استان گیلان در سال تحصیلی ۹۵ ـ ۱۳۹۴ بود که به‌دلیل محدود بودن تعداد متخصصان، کلیه آنها به شیوه نمونه‌گیری تمام‌شماری به‌عنوان نمونه پژوهش گزینش شدند. برای انتخاب معلمان، برحسب جدول کرجسی و مورگان تعداد ۳۶۰ نفر از آنها به روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای به‌عنوان نمونه پژوهش انتخاب شدند. به‌منظور نظرسنجی از متخصصان و معلمان ذی‌ربط درباره چارچوب پیشنهادیِ چهار عنصر برنامه درسی، از پرسشنامه‌ای محقق‌ساخته دارای ۷۷ گویه با مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت (از خیلی کم «۱» تا خیلی زیاد «۵») استفاده شد. به‌منظور تأمین روایی این پرسشنامه از روایی صوری و محتوایی استفاده شد. بدین ترتیب که روایی این پرسشنامه طبق نظر استادان راهنما و مشاور و ۹ نفر دیگر از متخصصان برنامه درسی و معلمان باتجربه در دوره ابتدایی مورد تأیید قرار گرفت. برای بررسی پایایی آن، همسانی درونی عوامل تشکیل‌دهنده پرسشنامه با اجرای آن روی ۴۰ نفر (۲۰ متخصص برنامه درسی و ۲۰ معلم دوره ابتدایی) که به صورت تصادفی انتخاب شدند، به روش آلفای کرونباخ محاسبه شد که برای هر یک از عناصر چهارگانه برنامه درسی (هدف، محتوا، راهبردهای یاددهی ـ یادگیری، ارزشیابی) و کل پرسشنامه، به‌ترتیب ضرایب ۰/۹۵، ۰/۹۵، ۰/۹۶، ۰/۹۲ و ۰/۹۸ به‌دست آمد.

جهت تجزیه و تحلیل داده‌های گردآوری شده از نرم‌افزار آماری $SPSS_{22}$ استفاده شد. درنهایت، الگوی پیشنهادی با استفاده از آمار توصیفی (توزیع فراوانی و درصد) و آمار استنباطی (آزمون مجذور خی) مورد ارزشیابی قرار گرفت.

یافته‌ها

چارچوب نظری به‌دست آمده در قالب عناصر چهارگانه برنامه درسی (هدف، محتوا، راهبردهای یاددهی ـ یادگیری و ارزشیابی) پس از مطالعه مبانی نظری و هم‌فکری با استادان راهنما و مشاور، برای برنامه درسی مطالعات اجتماعی دبستان با تأکید بر پرورش مهارت‌های حل مسأله در جداول (۴-۱) ارائه شد. از آن‌جایی که تلقی برنامه درسی به‌عنوان یک چرخه برای تولید سند برنامه درسی در متون برنامه‌ریزی درسی در آموزش عمومی سابقه‌ای دیرینه دارد و تغییر دادن یک عنصر بر عناصر دیگر و آنچه که فراگیران یاد می‌گیرند، اثر خواهد گذاشت [۲۴، ۲۶] الگوی مطلوب برنامه درسی مطالعات اجتماعی دبستان با تأکید بر پرورش مهارت‌های حل مسأله را می‌توان در قالب نمودار (۲) نشان داد. در جدول (۵) شاخص‌های توصیفی عناصر برنامه درسی مطالعات اجتماعی دبستان با تأکید بر پرورش مهارت‌های حل مسأله ارائه شده است.

با توجه به این که در جدول (۶) مقدار χ^2 محاسبه شده در سطح خطاپذیری ۵ درصد و با درجه آزادی ۴، از مقدار χ^2 جدول کوچک‌تر است (مقدار χ^2 جدول در سطح خطاپذیری ۵ درصد و درجه آزادی ۴ برابر ۹/۴۹ است)؛ لذا فرض صفر تأیید می‌شود و فرض تحقیق یعنی متفاوت بودن دو توزیع با احتمال ۹۵ درصد اطمینان رد می‌شود؛ یعنی نتیجه می‌شود که از لحاظ آماری بین توزیع دیدگاه دو گروه یعنی متخصصان برنامه درسی و معلمان دوره ابتدایی در رابطه با عناصر (هدف، محتوا، راهبردهای یاددهی- یادگیری و ارزشیابی) تفاوت معناداری وجود ندارد. به عبارت دیگر، با عنایت به محتوای جدول (۵) بیش از ۸۵ درصد هر دو گروه (متخصصان برنامه درسی و معلمان دوره ابتدایی) گزینه‌های متوسط به بالا را انتخاب نموده‌اند. لذا، اکثر نمونه‌های تحقیق در هر دو گروه در رابطه با ارزشیابیِ عناصر (هدف، محتوا، راهبردهای یاددهی- یادگیری و ارزشیابی) از چارچوب برنامه درسی مطالعات اجتماعی دبستان با تأکید بر پرورش مهارت‌های حل مسأله، آنها را مطلوب دانسته‌اند.

[Downloaded from payeshjournal.ir on 2026-11-24]

[DOR: 20.1001.1.16807626.1395.16.1.4.7]

جدول ۱: اهداف برنامه درسی مطالعات اجتماعی دبستان با تأکید بر پرورش مهارت‌های حل مسأله

مشخصات کلی اهداف	مشخصات ویژه اهداف
رشد عقلانی دانش‌آموز	
	ادراک صحیح مطلب
	مقایسه نظرات
	درک ارتباط میان مطالب
	استنتاج و استدلال کردن
	ارزیابی و قضاوت کردن
پرورش مهارت‌های فرایندی تفکر	
	مشاهده کردن
	گردآوری داده‌ها و اطلاعات
	تدوین فرضیه و آزمودن آن
پرورش توانمندی‌های عاطفی دانش‌آموز	
	مشارکت اجتماعی
	مهارت‌های ارتباطی
	توانایی نقادی اجتماعی
	تربیت اجتماعی
	بهبود سلامت روان
	تقویت هویت ملی- مذهبی ایرانی
	ایجاد انگیزش و نگرش مثبت در دانش‌آموزان
	برخورد مسئولانه اجتماعی و محیطی
تقویت مهارت‌های اساسی یادگیری مورد نیاز زندگی خانوادگی و شهروندی	
	مهارت‌های تصمیم گیری
	همکاری و مشارکت
	افزایش دانش و سواد اجتماعی
	تقویت ژرف‌اندیشی و تعمیق یادگیری
پرورش توانایی یادگیری خودراهبری و یادگیری مادام-العمر	
	یادگیری مهارت‌های چگونه یاد گرفتن
	مهارت برنامه‌ریزی و نقشه کشیدن برای آینده
تربیت اخلاقی دانش‌آموز	
	تقویت و درونی‌سازی ارزش‌های اخلاقی (عدالت، انصاف و ...)
تربیت شهروند مطلوب	
	تربیت شهروند کنجکاو و جست‌وجوگر
	تربیت شهروند دارای سواد علمی- فناورانه
	تربیت شهروند فعال، آگاه و مسئول
	تربیت شهروند خلاق و منتقد

جدول ۲: محتوای برنامه درسی مطالعات اجتماعی دبستان با تأکید بر پرورش مهارت‌های حل مسأله

مشخصات کلی محتوا	مشخصات ویژه محتوا
فعالیت‌محور بودن	
	ایجاد علاقه در دانش‌آموز برای انجام کار تیمی
	توانا ساختن دانش‌آموز در فرایند کاوشگری محیطی و اجتماعی
	ترغیب یادگیری فعال با استفاده از مواد و وسایل آموزشی متنوع و متناسب
	ایجاد مشارکت و تعامل فعال بین یادگیرنده و موضوع یادگیری
	تدارک موقعیت‌های حل مسأله با طرح سؤال‌های متنوع، جدول و ...
	تناسب داشتن محتوا با ساختار و ماهیت نظام پردازش یادگیرندگان
	ارائه محتوای تعاملی با استفاده از بازی، تمرین آموزشی، جدول و ...
منطقی بودن	
	تناسب محتوا با قانون‌مندی‌ها و اهداف برنامه درسی
	تناسب محتوا با عوامل و ارزش‌های اجتماعی (ازجمله فرهنگ، پیشرفت علوم و تکنولوژی، مسایل و نیازهای جامعه ملی و علمی، مسایل و ارتباطات جهانی)

[Downloaded from payeshjournal.ir on 2026-11-24]

[DOR: 20.1001.1.16807626.1395.16.1.4.7]

	تناسب محتوا با ویژگی‌ها، استعدادها، نیازها، سطوح و سبک‌های یادگیری و رشدی یادگیرندگان (توجه به تفاوت‌های فردی یادگیرندگان)
	ارائه محتوا از ساده به پیچیده
	تقسیم بندی مطالب و سرفصل های دروس به طور منطقی
	ایجاد رابطه منطقی بین مطالب هر فصل با عنوان آن فصل
	ایجاد تناسب بین محتوای یادگیری و مواد و وسایل آموزشی مورد استفاده
صراحت داشتن	
	ایجاد ارتباط بین مطالب با زندگی روزمره دانش‌آموزان
	ایجاد انگیزش و علاقه در دانش آموزان نسبت به موضوع‌های درسی
	اجتناب از پیچیدگی و ابهام در موضوع‌ها و مطالب درسی
	استفاده از منابع متنوع و معتبر به منظور روزآمد نمودن دانش یادگیرندگان

جدول ۳: راهبردهای یاددهی- یادگیری برنامه درسی مطالعات اجتماعی دبستان با تأکید بر پرورش مهارت‌های حل مسأله

مشخصات کلی راهبردهای یاددهی- یادگیری	مشخصات ویژه راهبردهای یاددهی-یادگیری
تعاملی بودن	
	تشویق دانش‌آموزان به حل مسأله گروهی
	تشویق دانش‌آموزان به کار در گروه‌های کوچک
	تشویق دانش‌آموزان به انجام تحقیق و تفحص
	تشویق دانش‌آموزان به اظهار نظر شخصی درباره موضوع‌های درسی
	تشویق دانش‌آموزان به یادگیری از راه مشاهده و الگوگیری از رفتار دیگران به ویژه رفتار معلم در هنگام حل مسأله
	تدارک فرصت‌های گوناگون تعامل با سایر دانش‌آموزان و منابع متفاوت
	تأکید بر پرسشگری نقادانه و استدلالی در کلاس درس
	توجه به مباحثه در کلاس درس
	توجه به بارش مغزی برای بیان ایده‌های آنی دانش‌آموزان درباره موضوع درس
	به کارگیری مهارت‌های فرایندی (ازجمله تحلیل کردن، پالایش کردن، اولویت‌بندی کردن و ...)
کاربردی بودن	
	تشویق دانش‌آموزان به ایفای نقش
	تأکید بر یادگیریِ راه‌های یادگیری
	توجه به سبک‌های یادگیری و تفاوت‌های فردی دانش‌آموزان
	تأکید بر فرایند به جای تأکید بر محصول
	تأکید بر جمع‌آوری اطلاعات توسط دانش‌آموزان از طریق مراجعه به منابع مختلف و در دسترس
	بازنمایی موقعیت مسأله طبق عالم واقع
	تناسب با ساختار عقلانی دانش‌آموزان
	تشویق دانش‌آموزان به کشف راه‌حل‌های خلاقانه و ابتکاری
اکتشافی و کاوشگرانه بودن	
	تشویق دانش‌آموزان به انجام پروژه
	تشویق دانش‌آموزان به انجام مطالعه موردی
	تأکید بر روبه‌رو شدن دانش‌آموزان با موقعیت‌های چالش‌برانگیز و نه تنش‌زا

جدول ۴: ارزشیابی برنامه درسی مطالعات اجتماعی دبستان با تأکید بر پرورش مهارت‌های حل مسأله

مشخصات کلی ارزشیابی	مشخصات ویژه ارزشیابی
منطقی بودن	
	تناسب ابزارها و تکالیف ارزشیابی با هدف‌های یادگیری
	تلقی کردن راهبردهای ارزشیابی به عنوان بخشی از تجربه یادگیری
	استفاده از راهبردها و ابزارهای متعدد برای ارزشیابی
	نظارت مستمر بر کیفیت راهبردهای ارزشیابی مستمر و پایانی
	انجام ارزشیابی به قصد ارائه بازخورد و بهبود در یادگیری و عملکرد دانش‌آموزان
مبتنی بودن بر شواهد	
	مشاهده پیشرفت دانش‌آموز در حل مسایل غیرمعمول و ناشناس از طریق فهرست وارسی، مقیاس درجه‌بندی و واقعه‌نگاری
	خودسنجی (تأمل دانش‌آموز درباره یادگیری خودش)

[Downloaded from payeshjournal.ir on 2026-11-24]

[DOR: 20.1001.1.16807626.1395.16.1.4.7]

سنجش هم‌سالان (ارزشیابی کارهای دانش‌آموز توسط هم‌کلاسی‌ها)

استفاده از پوشه کار و یادداشت‌های روزانه جهت ثبت پیشرفت یادگیری دانش‌آموز در طول زمان و در چندین نوبت
ارزشیابی از طریق والدین (تکمیل پرسشنامه توسط والدین درباره کاربرد مفاهیم و مهارت‌ها در زندگی روزمره و خارج از کلاس درس فرزندشان)
آزمون‌های عملکردی (ازجمله ارائه یک سخنرانی، مصاحبه، تهیه یک پوستر یا روزنامه دیواری و ...)

جدول ۵: شاخص‌های توصیفی عناصر برنامه درسی مطالعات اجتماعی دبستان با تأکید بر پرورش مهارت‌های حل مسأله

عناصر برنامه درسی	گروه‌ها	خیلی کم		کم		متوسط		زیاد		خیلی زیاد	
		فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد
هدف											
	معلمان	۲۳	۶	۱۸	۵	۷۵	۲۱	۱۳۸	۳۹	۱۰۶	۲۹
	متخصصان	۱	۲	۲	۴	۱۰	۲۲	۲۰	۴۵	۱۲	۲۷
محتوا											
	معلمان	۱۹	۵	۱۲	۳	۸۰	۲۲	۱۵۱	۴۲	۹۸	۲۸
	متخصصان	۱	۲	۴	۹	۱۴	۳۱	۱۷	۳۸	۹	۲۰
راهبردهای یاددهی-یادگیری											
	معلمان	۱۶	۴	۱۲	۳	۸۵	۲۴	۱۴۷	۴۱	۱۰۰	۲۸
	متخصصان	۱	۲	۴	۹	۱۰	۲۲	۱۸	۴۰	۱۲	۲۷
ارزشیابی											
	معلمان	۱۶	۴	۱۳	۴	۷۹	۲۲	۱۳۹	۳۹	۱۱۳	۳۱
	متخصصان	۱	۲	۴	۹	۱۱	۲۴	۱۹	۴۳	۱۰	۲۲

جدول ۶: نتایج آزمون مجذور خی جهت بررسی تفاوت بین عناصر برنامه درسی مطالعات اجتماعی دبستان با تأکید بر پرورش مهارت‌های حل مسأله از دیدگاه متخصصان و معلمان ذی‌ربط

عناصر چارچوب برنامه درسی	مقدار آماره مجذور خی	درجه آزادی	سطح احتمال خطاپذیری	نتیجه‌گیری
هدف	۱/۷۲۲	۴	۰/۷۸۷	P>۰/۰۵
محتوا	۶/۲۰۰	۴	۰/۱۸۵	P>۰/۰۵
راهبردهای یاددهی-یادگیری	۳/۶۵۳	۴	۰/۴۵۵	P>۰/۰۵
ارزشیابی	۴/۴۷۸	۴	۰/۳۴۵	P>۰/۰۵

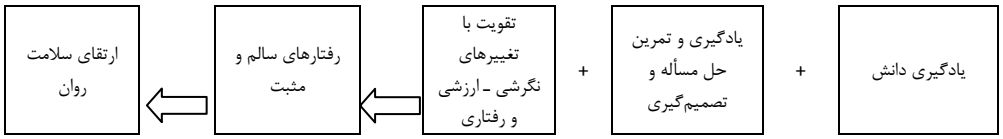

نمودار ۱: نقش یادگیری مهارت‌های حل مسأله در ارتقای سلامت روان [۲۱]

[Downloaded from payeshjournal.ir on 2026-11-24]
[DOR: 20.1001.1.16807626.1395.16.1.4.7]

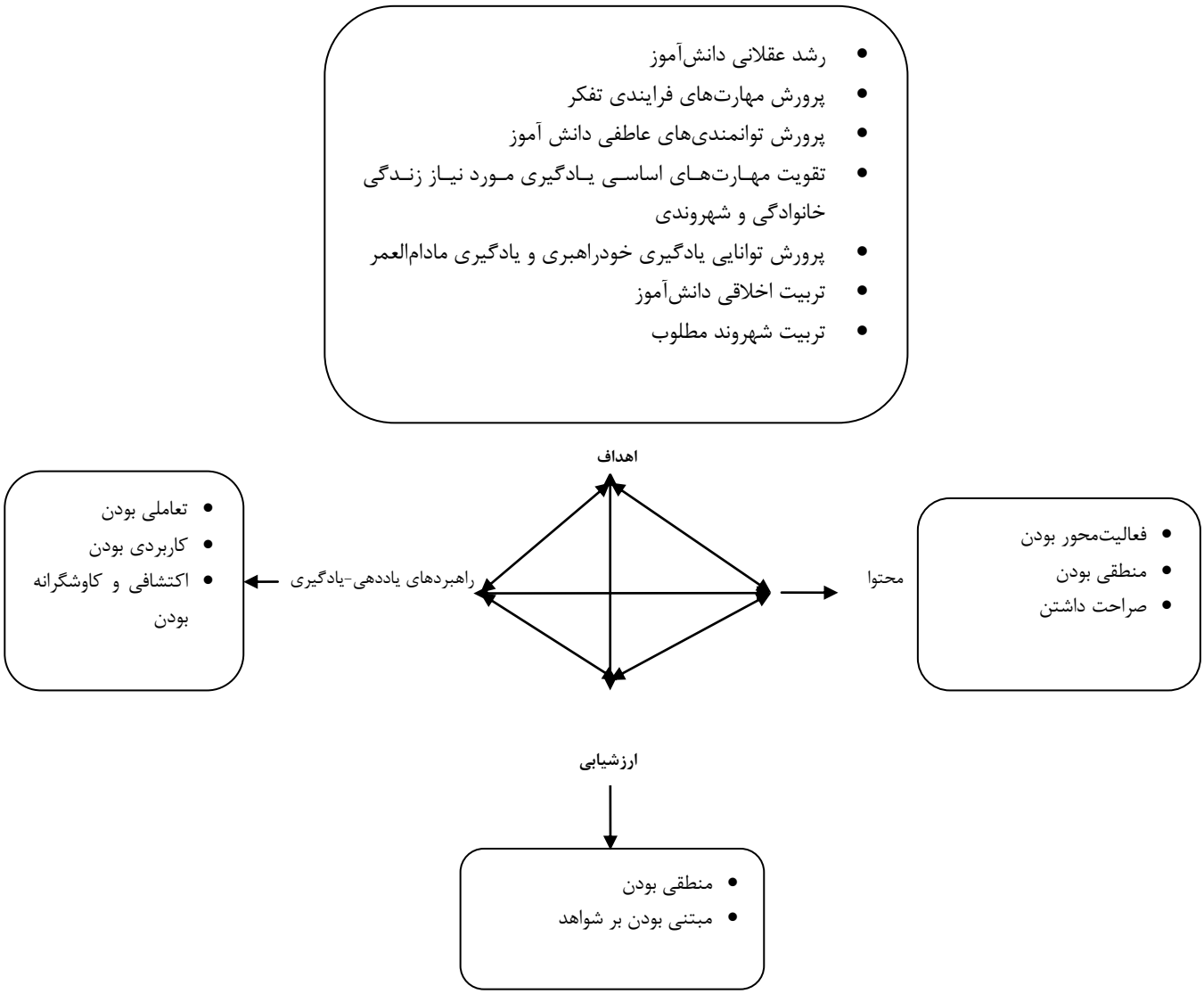

نمودار ۲: الگوی پیشنهادی برنامه درسی مطالعات اجتماعی دبستان با تأکید بر پرورش مهارت‌های حل مسأله

[Downloaded from payeshjournal.ir on 2026-11-24]

[DOR: 20.1001.1.16807626.1395.16.1.4.7]

بحث و نتیجه‌گیری

سلامت روان کودکان و دانش‌آموزان، موضوعی است که به توجه جدی نیاز دارد. رسیدن به اهداف آموزشی که مدارس به‌عنوان اهداف اساسی خود به آنها توجه دارند، مستلزم تأمین سلامت روان دانش‌آموزان است. بنابراین، ضروری به‌نظر می‌رسد جهت تأمین شرایط مناسب برای نیل به اهداف آموزشی، تربیتی و تضمین سلامت افراد جامعه در سنین مختلف، اعمال برنامه‌های آموزشی مناسب جهت تأمین سلامت روان در مدارس مدنظر قرار گیرد [۵]. یافته‌های این پژوهش نشان داد که الگوی مطلوب برنامه درسی مطالعات اجتماعی دبستان که با تأکید بر پرورش مهارت‌های حل مسأله طراحی شده است، هدف‌های متعددی را دربرمی‌گیرد که یکی از آنها بهبود سلامت روان دانش‌آموزان، کاهش کج‌روی‌ها و آسیب‌های اجتماعی و سازش با افراد می‌باشد. به‌عبارت دیگر، در صورتی که دانش‌آموزان دبستانی با مهارت‌های حل مسأله در حوزه مسایل اجتماعی آشنا شوند، روش مقابله مؤثر با تنیدگی‌های زندگی را به شیوه‌ای مسأله‌مدار می‌آموزند و به‌طور منطقی مشکلات زندگی را به‌عنوان یکی از جنبه‌های زندگی در نظر می‌گیرند و همین امر می‌تواند نقش مثبتی در بروز رفتارهای سالم و مثبت از قبیل توسعه اعتماد به‌نفس و کارایی کودکان، بالا بردن ظرفیت تحمل استرس در آنها، تقویت نشاط و احساس ارزشمندی، ایجاد انگیزش، انجام کارهای گروهی و تعاملی ایفا کند و زندگی آنها را پربار و جذاب نماید. بنابراین، می‌توان این یافته را با نتایج پژوهش‌هایی که کسب مهارت‌های حل مسأله را در سلامت روان و عاطفی کودکان مؤثر دانسته‌اند، هم‌سو و هماهنگ دانست [۲۸، ۲۷]. همچنین، یافته‌های دیگر این پژوهش حاکی از آن بود که الگوی مطلوب برنامه درسی مطالعات اجتماعی دبستان با تأکید بر پرورش مهارت‌های حل مسأله از دیدگاه متخصصان برنامه درسی و معلمان دوره ابتدایی مطلوب بوده است و نیز بین دیدگاه این دو گروه تفاوت آماری معناداری مشاهده نشده است. بر این اساس، یافته‌های این پژوهش در مورد عناصر کلیدی برنامه درسی دوره ابتدایی با نتایج پژوهش‌هایی که بر فرایند حل مسأله و مسأله‌محور کردن جریان تعلیم و تربیت در دوره ابتدایی تأکید کرده‌اند [۲۹، ۳۰، ۳۱] و نیز با نتایج پژوهش‌هایی که دروس اجتماعی را به‌لحاظ سروکار داشتن با مسایل زندگی واقعی مستعد پیشبرد مهارت‌های تفکر و حل مسأله و تصمیم‌گیری می‌دانند [۳۴، ۳۲]، مطابقت و هم‌خوانی دارد. سلامت روان مستلزم بهره‌گیری از شرایط، عوامل و روش‌های مناسب است که در این میان برنامه درسی مطالعات اجتماعی که مبتنی بر پرورش مهارت‌های حل مسأله دانش‌آموزان تهیه شده باشد، نقشی در خور توجه دارد، زیرا مهارت‌های حل مسأله و آفرینندگی در بالاترین سطح فعالیت شناختی انسان قرار دارند و از ارزشمندترین اهداف تربیتی ـ آموزشی به‌حساب می‌آیند. درواقع، هدف عمده تمام نهادهای تربیتی و همه فعالیت‌های آموزشی، ایجاد توانایی حل مسأله در دانش‌آموزان است که باعث می‌شود این افراد در مقابله با شرایط زندگی و موقعیت‌های جدیدی که با آن روبه‌رو می‌شوند، آمادگی لازم را داشته باشند. پرورش مهارت‌های حل مسأله منعکس‌کننده رویکردهایی در پیشگیری از ناتوانی‌های روان و عاطفی کودکان است که وجود ارتباط بین مهارت‌های حل مسأله و سازش‌یافتگی را مورد توجه قرار می‌دهد. فردی که از نظر روانی سالم است، احساس امنیت و کفایت می‌کند، توانایی‌های خود را در حد واقعی ارزشیابی می‌کند و قابلیت‌هایش را کم‌تر یا بیشتر از آنچه هست، نمی‌بیند. فردی که روانی سلامت دارد به خود احترام می‌گذارد و کمبودهای خود را می‌پذیرد. این فرد به حقوق دیگران احترام می‌گذارد و می‌تواند به دیگران علاقه داشته باشد و آنها را دوست بدارد. چنین فردی می‌تواند احترام و دوستی دیگران را جلب کند و برای دشواری‌های زندگی راه‌حل پیدا کند. یک انسان با روان سالم گرچه تحت تأثیر عواطف و احساسات مختلف قرار می‌گیرد ولی این تحت تأثیر واقع شدن به اندازه‌ای نیست که زندگی‌اش را پریشان کند. بنابراین، فردی که از سلامت روان برخوردار است، به آسانی می‌تواند زندگی خود را اداره کند و در عین حال با افراد جامعه نیز ارتباط درست و سالم برقرار کند؛ به‌گونه‌ای که زندگی هم برای او و هم برای اطرافیانش خوشایند باشد. از سوی دیگر، اگر سلامت روان افراد خدشه‌دار باشد، این تعادل به‌هم می‌ریزد و نه خود و نه اطرافیانش از زندگی خشنود نیستند. بر همین اساس، اگر کسی که سلامت روانش دچار اختلال است، یک دانش‌آموز باشد که در سن آموختن و رشد و پیشرفت قرار دارد، به فردی آسیب‌دیده تبدیل می‌شود که با گذشت زمان در قالب انسانی آسیب‌رسان به دیگران متجلی می‌شود [۳۵].

این‌جاست که آموزش مهارت‌های حل مسأله به‌عنوان یکی از بنیادی‌ترین مهارت‌ها، اهمیت و جایگاهی ویژه دارد [۲۳]. به دیگر سخن، پرورش مهارت‌های حل مسأله در قلمرو اجتماعی می‌تواند خدمت ارزشمندی به کودکان محسوب گردد. بنابراین، مسئولیت برنامه‌ریزان درسی صرفاً افزایش علم و آشنا کردن دانش‌آموزان با

[Downloaded from payeshjournal.ir on 2026-11-24]
[DOR: 20.1001.1.16807626.1395.16.1.4.7]

ارزش‌های اخلاقی، شناختی و اجتماعی نیست، بلکه آنها مسئول تغییر و اصلاح رفتارهای ناسازگارانه و تأمین بلوغ فکری و سلامت روان کودکان و نوجوانان نیز هستند. لذا لازم است که دست‌اندرکاران برنامه‌ریزی مسایل آموزش و پرورش در تدوین برنامه درسی مطالعات اجتماعی مورد نیاز دانش‌آموزان، به پرورش مهارت‌های حل مسأله آنها بپردازند تا بدین طریق بتوانند شیوه‌های مقابله‌ای دانش‌آموزان را در ارتباط با مسایل تنش‌زای زندگی روزمره، کارآمد و مؤثر ساخته و به آنان این توانایی را بدهند که در برخورد با مشکلات ایجاد شده دچار ناتوانی و ناامیدی نشوند، بلکه بتوانند خود را برای مواجهه با هر مشکلی توانمند ساخته و شیوه‌های مقابله‌ای خود را بدین‌وسیله تقویت نمایند. همچنین، با توجه به تأیید اعتبار الگوی پیشنهادی برنامه درسی مطالعات اجتماعی دبستان با تأکید بر پرورش مهارت‌های حل مسأله که می‌تواند گامی در جهت کاهش مشکلات روان‌شناختی دانش‌آموزان در حوزه مسایل اجتماعی محسوب گردد، مبتنی بر یافته‌های این تحقیق به متخصصان برنامه درسی در حوزه آموزش ابتدایی پیشنهاد می‌شود تا با همکاری روان‌شناسانِ تربیتی هدف‌های مرتبط با تأمین سلامت روان کودکان و پرورش بعد عاطفی و روان‌شناختی آنها را مدنظر قرار دهند و بکوشند تا در انتخاب محتوای برنامه درسی مطالعات اجتماعی اصولی همچون به‌روز بودن محتوا و ارتباط آن با زندگی روزمره دانش‌آموزان را لحاظ نمایند، زیرا در صورتی‌که محتوای این برنامه درسی با نیازهای واقعی دانش‌آموزان در زندگی فردی و اجتماعی منطبق باشد، آن را بهتر درک کرده و به‌کار می‌گیرند. همچنین، کاربست راهبردهای تعاملی و مشارکتی همچون بازی کردن که با ویژگی‌های رشدی و روان‌شناختی کودکان تطابق بیشتری دارد، می‌تواند توانایی سازش با دیگران، تحمل دیدگاه‌های مخالف با خود، تحمل انتقاد و غیره را در آنها بالا برده و از طریق خودارزشیابی یا ارزشیابی توسط هم‌سالان به نقاط ضعف و قوت خود پی برده و برای بهبود عملکرد فردی و اجتماعی خود بکوشند. بدیهی است که توجه به این ویژگی‌ها به هنگام تدوین برنامه درسی مطالعات اجتماعی دبستان با تأکید بر پرورش مهارت‌های حل مسأله می‌تواند بهبود سلامت روان و بروز رفتارهای سالم و مثبت در کودکان را به همراه داشته باشد. از محدودیت‌های این پژوهش آن است که ارزشیابی الگوی برنامه درسی پیشنهادی در این تحقیق، صرفاً از دیدگاه متخصصان برنامه درسی و معلمان دوره ابتدایی استان گیلان که در سال تحصیلی ۹۵ ـ ۱۳۹۴ مشغول به خدمت بوده‌اند، صورت پذیرفته است. لذا به سایر پژوهشگران پیشنهاد می‌شود که به منظور تعمیم نتایج این پژوهش، این الگو را از دیدگاه متخصصان برنامه درسی و معلمان دوره ابتدایی شاغل در سایر استان‌های کشور نیز مورد ارزشیابی قرار دهند.

سهم نویسندگان

سمیرا ابراهیم‌پور کومله: انجام مطالعه، تحصیل، تحلیل و تفسیر داده‌ها، نگارش مقاله
عزت اله نادری: استاد راهنما و نظارت بر اجرای مطالعه
مریم سیف نراقی: استاد مشاور و نظارت بر اجرای مطالعه

تشکر و قدردانی

از متخصصان برنامه درسی و معلمان دوره ابتدایی استان گیلان که پژوهشگران را در انجام این پژوهش یاری نمودند، تشکر و قدردانی می‌شود. یادآوری می نماید که این مقاله بخشی از رساله سمیرا ابراهیم پور کومله دانشجوی دکترای تخصصی رشته برنامه ریزی درسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران است.

منابع

1.Farzi S. Effectiveness of social problem solving training on sufficiency and social adaptation of children with hyperactivity/attention deficit according to the role of mediator of attachment style. M.A thesis of Child and Adolescent Clinical Psychology, Faculty of Educational sciences and Psychology, Tabriz University, 2011 [Persian]
2. Zehtab Yazdi, Y. School health and its role in promoting the health of students. Second National and Professional Conference of environmental research in Iran, Hamedan, Hegmataneh's Environmental Assessors Community, 2014 [Persian]
3. Mirkamali SM. Human relations in schools. 9th Publication, Yastaroon, Tehran, 2012 [Persian]
4. Motlagh ME, Chiniyan M, Rafiefar Sh, Dashti M, Aminayi T, Ardalan G, Taslimi M. Schools of promoting Health in the Islamic Republic of Iran. Zanjan University of Medical Sciences, Available on:

[Downloaded from payeshjournal.ir on 2026-11-24]
[DOR: 20.1001.1.16807626.1395.16.1.4.7]

www.zums.ac.ir/files/cityhealth/files/dastor_moravej_salamat.pdf (Availability Date: November 7, 2016), 2011 [Persian]

5.Abbasi R, Balouchi A, Abbasi M. The role of various factors of home and school in mental health of students. First International Symposium of Management Sciences with a focus on sustainable development, Tehran, Mehr-e-Arvand higher education institute, Center of The strategies to achieve sustainable development, 2014 [Persian]

6. Kouchaki GhM, Kouchaki AM, Cherkazi A, Bayani AA, Esmaeeli A, Shahnazi H. The study of effects of schools of promoting Health on mental health characteristics of students. Journal of Knowledge & Health 2010; 5:14-19 [Persian]

7.Kehrazhi F, Azad Fallah P, Allahyari AA. Study of the effectiveness of problem-solving skills training in reducing of students' depression. Journal of Psychology 2003; 7: 127-142 [Persian]

8.Tavakolizadeh J, Ebrahimi Qavam S, Farrokhi N, Golzari M. A study on the efficacy of teaching self-regulated learning strategies on mental health in boys studying in second grade of junior-high school in Mashhad. Journal of Fundamentals of Mental Health 2011; 13: 250-259[Persian]

9.Ghamari F, Mohammadbeigi A, Mohammad Salehi N. The relationship of mental health and other individual characteristics with academic achievement among Arak university students. Journal of Babol University of Medical Sciences 2010; 12: 118-124 [Persian]

10. Nabavi SS. The role of art in fostering creativity and promote students' mental health. Journal of Education Development (school counselor) 2013; 8: 10-15 [Persian]

11. Beyrami M, Hashemi Nosratabad T, Alizadeh Gouradel J, Alizadeh H. Prediction social problem solving based on cognitive styles in student population. Journal of Social Cognition 2012; 1: 77-84 [Persian]

12. Yavuz G, Arslan C, Gulten DC. The perceived problem solving skills of primary mathematics and primary social sciences prospective teachers. Procedia-Social and Behavioral Sciences 2010; 2: 1630–1635

13. Ozgur SD, Temel S, Yilmaz A. The effect of learning styles of pre-service chemistry teachers on their perceptions of problem solving skills and problem solving achievements. Procedia - Social and Behavioral Sciences 2012; 46: 1450–1454

14. Fischer R. Training of thinking to children. Translated by M. Safayi Moghaddam & A. Najjariyan, 3rd Publication, Gavazn, Ahvaz, 2012 [Persian]

15. Ebrahimzadeh N, Mohammadkhani Sh. Recognition Guide of Socio-psychological problems of students: Special to school counselors and advice experts. 1st Publication, Negar-e-Noor, Tehran, 2009 [Persian]

16. Khezri A. Training of social skills to students with special needs in inclusive education system. Journal of exceptional education 2012; 109: 78-84 [Persian]

17. Arabzadeh M, Kadivar P, Delavar A. Study of the effectiveness of self-regulated learning strategies training on students' social problem solving skills. Journal of Social Cognition 2014; 3: 71-82 [Persian]

18. Jelvehgar A, Karshaki H, Asghari Nekah SM. The impact of self-regulation training on social problem solving of preschool boys and girls. Journal of Cognitive and Behavioral Sciences 2014; 4: 155-166 [Persian]

19. Zare H, Baradaran M. Normalization of Parker Problem Solving Inventory in PNU students of Guilan. Journal of Research in School Learning 2014; 2: 18-26 [Persian]

20. Fallahiyan N, Aram MB, Naderi M, Ahmadi A. Methods of social studies teaching (special to teacher education, the field study of elementary education). 2nd Publication, Company of Iran's textbooks Publishing, Tehran, 2012 [Persian]

21. Lakani M, Baghershahi Z, Mohammadzadeh Z, Mohammadi K, Aboulghasemi M. Life Skills Training. Red Crescent Youth Organization, Research and Education Deputy of Education Department, 2006: 1-58 [Persian]

22. Tourani H, Aghazadeh M. Problem-based learning and how to apply it in the primary school classroom. Collection of Article in sixth annual conference of the Curriculum Studies Association in Country "Innovation in the Primary School Curriculum in Country", University of Shiraz, and Education Department in Fars Province, March, 2006: 221-242 [Persian]

23. Aghajani A. Training problem solving skills to children. Journal of Child, Adolescent and Media 2011; 1: 80-99 [Persian]

24. Maleki H. Curriculum planning (Guide to action). 2nd edition, 18th publication, Payam-e-Andisheh, Mashhad, 2013 [Persian]

[Downloaded from payeshjournal.ir on 2026-11-24]
[DOR: 20.1001.1.16807626.1395.16.1.4.7]

25. Mehrmohammadi M. Curriculum: Theories, approaches and perspectives. 2nd edition, 6th publication, Samt, Tehran, 2012 [Persian]
26. Dibavajari T, Yaminidouzi Sorkhabi M, Arefi M, fardanesh H. Conceptualization of curriculum patterns of higher education (experience and achievements). Journal of Research in Curriculum 2011; 2: 48-62 [Persian]
27. Parsa A, Abdolvahabi M, Zarif S. The study of effect of problem solving methods on the entrepreneurial personality (Case Study: Students of Shahid Chamran University). Journal of Entrepreneurship Development 2011; 4: 145-164 [Persian]
28. Khoshkam Z, Malekpour M, Molavi H. The effectiveness of group problem solving training on social skills of students with visual impairment. Journal of Research on Exceptional Children 2008; 8: 141-156 [Persian]
29. Yang Y. Lessons learnt from contextualizing a UK teaching thinking program in a conventional Chinese classroom. Thinking Skills and Creativity 2016; 19: 198-209
30. Ngang TK, Nair S, Prachak B. Developing instruments to measure thinking skills and problem solving skills among Malaysian primary school pupils. Procedia - Social and Behavioral Sciences 2014; 116: 3760 – 3764
31. Phonapichat P, Wongwanich S, Sujiva S. An analysis of elementary school students' difficulties in mathematical problem solving. Procedia - Social and Behavioral Sciences 2014; 116: 3169 – 3174
32. Salsabili N. The use of problem-solving approach in the design and development of middle school social studies curriculum. Journal of Curriculum Studies 2006; 3: 67-104 [Persian]
33. Vanfossen PhJ, Shiveley James M. Things that make you Go "Hmmm...": Creating Inquiry Problems in the Elementary Social Studies Classroom. Journal of the Social Studies 1997; 88: 71-77
34. Solomon W. Improving students' thinking skills through elementary social studies instruction. Journal of the Elementary School 1987; 87: 557-69
35. Khabbaz M. The neglect of students' mental health. Jam-e-Jam Newspaper, Publication Date: May 20, 2014: 18 [Persian]

[Downloaded from payeshjournal.ir on 2026-11-24]

[DOR: 20.1001.1.16807626.1395.16.1.4.7]

Payesh

Journal of the Iranian Institute for Health Sciences Research

ABSTRACT

The Role of Problem Solving Skills in Emergence of Healthy and Positive Behaviors: development and Evaluation of an Optimal Model for Social Studies for Primary School Curriculum

Samira Ebrahimpour Koumleh [1], Ezatollah Naderi [1*], Maryam Seif Naraghi [1]

1. Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

Payesh 2017; 1: 39-51
Accepted for publication: 15 November 2016
[EPub a head of print-10 December 2016]

Objective (s): Problem-solving skills are essential to reduce conflicts and interpersonal and interpersonal problems. The current study aimed to develop and evaluate an optimal model for social studies for primary school curriculum with emphasizing on problem-solving skills.
Methods: This was a field study. The proposed model for social studies course in primary school was presented with four elements: objectives, content, teaching and learning methods and evaluation. Then curriculum specialists and primary school teachers evaluated the proposed model. The data were collected by a designed questionnaire. The data was analyzed by descriptive statistics (frequency and percentage tables) and inferential statistics (chi-square test).
Results: In all 45 curriculum specialists and a random sample of 360 primary school teachers were participated in the study. More than 85 percent of curriculum specialists and primary school teachers have evaluated the model. There was not a significant difference between curriculum specialists and primary school teachers about the desirability of the proposed elements in this model (P> .05).
Conclusion: The proposed model that was found to be acceptable and it seems that could improve mental health in primary school students.

Key Words: problem-solving skills**,** mental health**,** curriculum**,** social studies**,** primary school

[Downloaded from payeshjournal.ir on 2026-11-24]

[DOR: 20.1001.1.16807626.1395.16.1.4.7]

[*] Corresponding author: Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran
E-mail: eznaderi@hotmail.com